

DE TRE BUNDLINJER

RESUMÉ

Alternativet ønsker et opgør med BNP, som det dominerende mål for samfundets udvikling. Siden 2. Verdenskrig har bruttonationalproduktet været krumtappen i politikernes og økonomernes styring af landet. Mennesker presses til at studere hurtigere, arbejde mere og gå senere på pension, bare for at få væksten op. Dagpengesystem, socialsystem og alle mulige andre systemer indrettes efter at løfte BNP, snarere end at løfte de mennesker, systemerne egentlig skulle tjene. Partiernes planer, økonomernes modeller og statistikernes tal er indrettet efter vækst i BNP. I dansk politik er intet over og intet ved siden af økonomisk vækst. Og sådan er det i de fleste lande.

Men nu kommer modreaktionen. Fra faglige og politisk progressive miljøer kloden rundt spirer forslag frem til, hvad der kan afløse BNP som det centrale mål for fremskridt. Stadigt flere gør nu samme erkendelse: Jagten på BNP-vækst fjerner os fra det samfund, vi vil have. Vi ødelægger naturen med foruroligende hast. Den økonomiske vækst følges af stadigt større ulighed. Og forskerne dokumenterer, at den stigende velstand ikke har gjort os mere lykkelige. BNP er ikke længere et tilstrækkeligt svar på samfundets udfordringer.

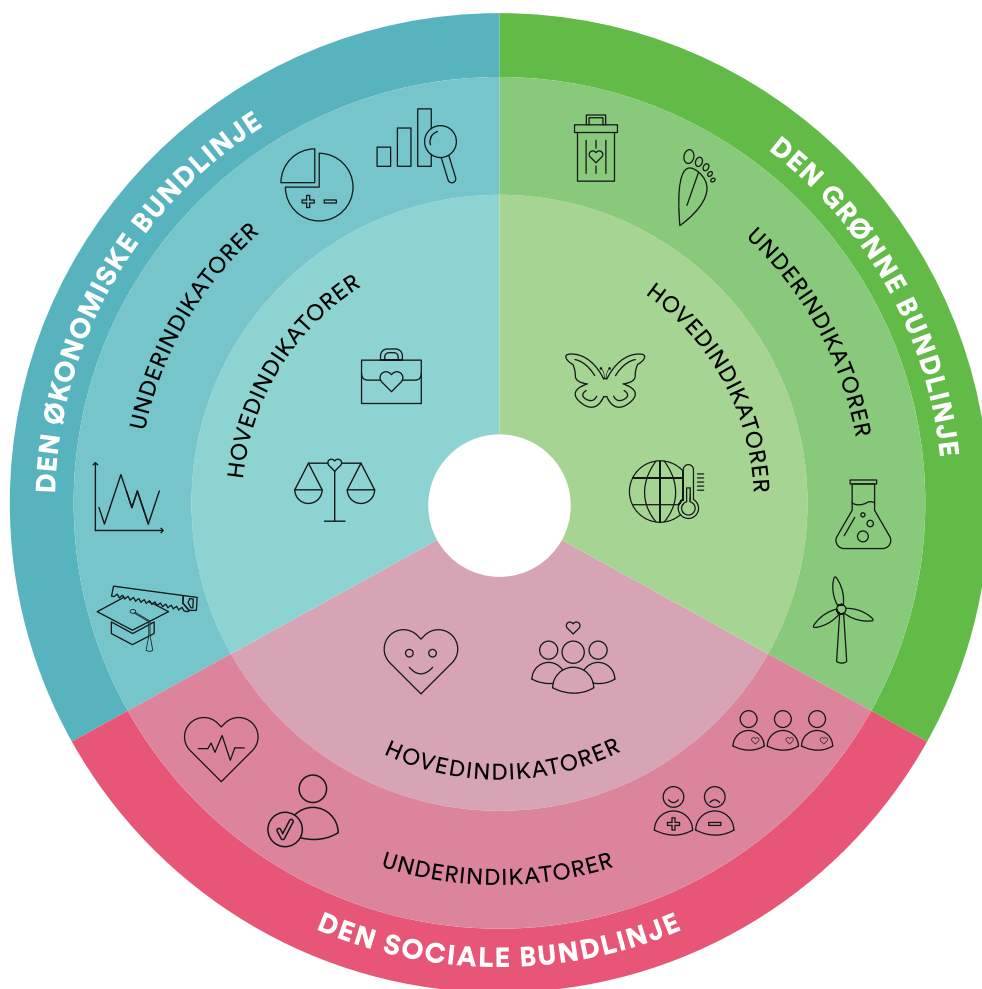
Alternativet foreslår, at Danmark indfører et nyt regnskab. I stedet for nationalregnskabet endimensionelle økonomiske bundlinje vil Alternativet indføre et regnskab med tre bundlinjer – en grøn-, en social- og en økonomisk bundlinje. I styringen af samfundet skal BNP erstattes af De Tre Bundlinjer, for de giver et langt mere helhedsorienteret billede af, om udviklingen er på rette vej.

Ideen bag De Tre Bundlinjer er velafprøvet. Novo Nordisk hører til pionererne og er en af inspirationskilderne til Alternativets forslag. Danmarks måske mest respekterede virksomhed indførte De Tre Bundlinjer for snart tyve år siden. Resultaterne siden er så overbevisende, at det er naturligt at løfte ideen fra virksomhedsniveau til nationalt niveau. Hvis Novo Nordisk kan, så kan Danmark også.

New Economics Foundation fra England har også lavet et grundigt og banebrydende stykke arbejde med at udvælge 5 hovedindikatorer for national succes, som de mener, i langt højere grad end BNP giver et retvisende og helhedsorienteret billede af, hvor godt det går for England.¹ Denne tilgang har givet Alternativet en konkret metode til at udvikle De Tre Bundlinjer på nationalt plan.

Med dette debatoplæg fremlægger Alternativet sit bud på BNP's afløser: De Tre Bundlinjer.

Den grønne-, sociale- og økonomiske bundlinje skal følges lige så tæt, som statistikere, økonomer, politikere og medier i dag følger BNP. For hver af de tre bundlinjer har Alternativet udvalgt to hovedindikatorer og fire underindikatorer til at dokumentere udviklingen. De i alt 18 indikatorer giver således et langt mere fintmasket analyseredskab, når vi følger udviklingen i samfundet og planlægger politiske forslag, end Danmark har i dag med det grove mål om økonomisk vækst uden hensyntagen til mennesker og miljø.

FORKLARING AF INDIKATORER

					
Biodiversitet	Drivhusgas	Kemisk belastning	Økologisk aftryk	Affald som ressource	Fossile subsidier
					
Livstfredshed	Fællesskaber	Demokrati og borgerrettigheder	Fattigdom	Helbred	Ligeværd og mangfoldighed
					
Meningsfuld beskæftigelse	Lighed	Forskning og udvikling	Off. budgetter i langsiget balance	Finansiell stabilitet	Erhvervs-kompetencer

Samtidig giver De Tre Bundlinjer mulighed for at drøfte, hvad det er for et samfund, vi ønsker os. Jagten på BNP har bragt menneske og natur på kollisionskurs. Udledningen af drivhusgasser har destabiliseret klimaet. Over halvdelen af de vilde dyr er forsvundet siden 1970. Biologerne taler om Den Sjette Artsudryddelse i Jordens historie.

Når Alternativet under den grønne bundlinje vælger akkurat udledning af drivhusgas samt biodiversitet som hovedmål og samtidig fravælger BNP som et af samfundets 18 vigtigste mål, så er det ikke bare udtryk for en ændret prioritering. Det er et brud med den hidtidige kurs for samfundsudviklingen. Vi skal have anderledes politikker, anderledes handlinger, anderledes økonomisk-politiske modeller, og helt ned i tallene skal vi tænke forfra.

Sigende for BNP's dominerende position er, at vi kan måle væksten til mindste decimal, men når det gælder bestanden af truede arter i vort land, så famler vi halvt i blinde. Udviklingen i BNP har økonomerne fået midler til at kortlægge med forsyningsbalancer udi alle økonomiens produktionssektorer og afkroge, men når det kommer til omfanget af ødelæggelsen af vores økosystemiske levegrundlag, er vores datagrundlag overraskende fattigt. De sparsomme midler til undersøgelser dækker for lidt, og undersøgelserne kommer for sent og for sjældent.

Ud fra de tal, vi trods alt har, kan vi dog se, at det går den forkerte vej. Danmark har påtaget sig at sikre fremgang i biodiversitet på en række områder, men stadigt færre af områderne viser tegn på tilstrækkelig fremgang. Samtidig er vores nedbringelse af drivhusgasudledning fladet ud. Danmark kommer stadigt længere fra at holde vores del af Paris-aftalen, der skal sikre Jorden mod for stor temperaturstigning.

Når vi har tal for økonomi, men ikke for natur, er det et politisk valg. Flertallet har besluttet, at økonomi er vigtigere end natur. Det vil Alternativet ændre. Vi vil have tal på natur. For tal betyder noget. Det, vi har tal for, taler vi om. Det fylder i medierne, i offentligheden og i politikken. Det vi ikke har tal for, taler vi mindre om. Det er der selvfølgelig andre end Alternativet, som ved. Det er eksempelvis alt andet end tilfældigt, at regeringen har afskaffet det officielle fattigdomsmål og samtidig trukket Danmark ud af den fælles europæiske kortlægning af social indikatorer gennem European social survey. Netop i disse år vokser fattigdommen i Danmark, og regeringen skubber kun på den udvikling med sin politik. Men tallene skal altså skjules, ja, rent ud sagt afskaffes, så det ikke bliver en offentlig debat.

Alternativet vil den modsatte vej. Lighed er en af vores to hovedindikatorer på den økonomiske bundlinje. Derfor vil vi genindføre det officielle fattigdomsmål, genindtræde i den fælleseuropæiske kortlægning af sociale indikatorer, og frem for alt føre en politik, der år for år mindsker fattigdommen.

Samtidig lægger Alternativet vægt på at føre en økonomisk politik, der sikrer 'meningsfuld beskæftigelse'. Kontroversielt er i den sammenhæng, at vi vil opgøre ikke bare antallet af jobs men også vil kigge på kvaliteten af de jobs, der bliver skabt, bl.a. hvor 'meningsfulde' de er. Vi mener ikke, at mennesket skal arbejde for penge alene, men også se mening i sit arbejde. I samtidens konkurrencestat er der langt fra tilstrækkeligt data på, om folk oplever deres arbejde som meningsfuldt eller ej. I opgørelsen af BNP er den slags finere detaljer irrelevante. Men vil man et Balancesamfund, hvor

udgangspunktet ikke er BNP, men mennesket, så betyder det meget, om den enkelte oplever sit arbejde som meningsfuldt. Derfor foreslår Alternativet helt nye statistikker for danskernes oplevelse af deres arbejde. Samtidig vil Alternativet medregne frivilligt arbejde i opgørelserne. For uanset at frivilligt arbejde ikke tæller med i opgørelsen af BNP, så er frivilligt arbejde ofte det, som giver allerstørst værdi både for den enkelte og for samfundet som helhed.

På Den Sociale Bundlinje er vores hovedindikatorer livstilfredshed og kvaliteten af sociale fællesskaber. Danmark var kendt som landet med de lykkeligste indbyggere. Sådan er det ikke mere. Mens de fleste nordeuropæiske lande oplever stigende livstilfredshed, så skiller Danmark sig ud med fallende tilfredshed siden 2005. Det burde være en kæmpe debat herhjemme. Ikke så meget fordi nordmændene nu er lykkeligere end danskerne, men fordi noget er gået skævt herhjemme det seneste årti. For Alternativet er det vigtigere, at livstilfredsheden stiger, end at BNP stiger.

Også i forhold til sociale fællesskaber ser vi tegn på, at det går den forkerte vej. Antallet af danskere, som sjældent ser familie, venner og kolleger, er stigende.

Både i forhold til livstilfredshed og sociale fællesskaber er fattigdom en vigtig faktor. Tallene viser en sammenhæng mellem fattigdom, lav livstilfredshed og få sociale fællesskaber. Når Danmark oplever tilbagegang i målingerne af lykke, er det i bl.a. fordi politikerne presser flere ud i fattigdom. På den måde hænger indikatorerne på De Tre Bundlinjer sammen. Svagheder ét sted slår ofte igennem også på andre områder.

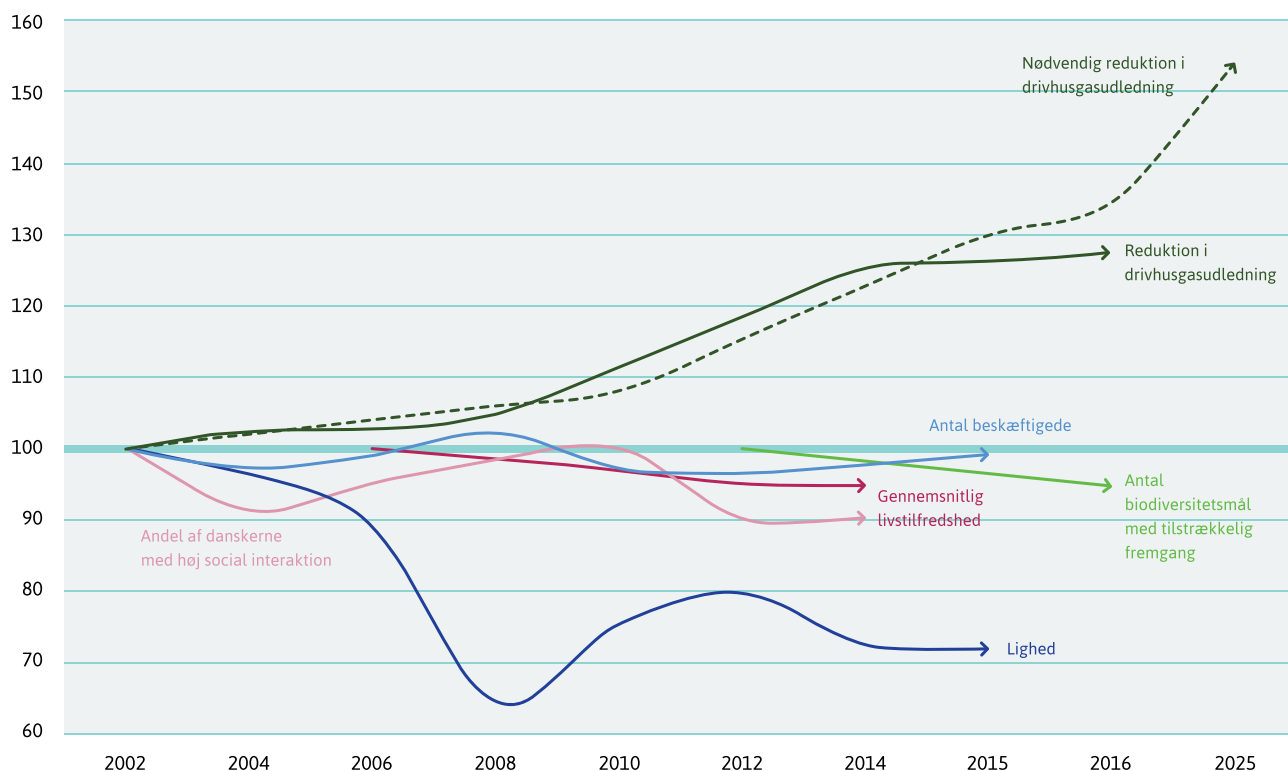
Selvom økonomernes BNP nu igen er stigende, er der således overvejende tilbagegang på Alternativets svar på BNP. De fleste hovedindikatorer går tilbage eller sækker agterud.

Udviklingen på De Tre Bundlinjer understreger således, at BNP ikke giver et retvisende billede af, hvad vej samfundet reelt udvikler sig. Økonomen Simon Kuznets, der udviklede BNP til den amerikanske kongres i 1934, advarede direkte imod at bruge vækst i BNP som mål for fremgang i samfundet. Alternativet mener, at De Tre Bundlinjer vil være langt bedre til at styre samfundsudviklingen. Med De Tre Bundlinjer kan borgere og politikere sætte ord og tal på det væsentlige, følge udviklingen og tilrettelægge politikker derefter.

Alternativet vedgår, at der er meget arbejde at gøre, før vi har udviklet en fuldt tilfredsstillende model. Dette debatoplæg er derfor kun et første udkast til, hvordan De Tre Bundlinjer skal udformes. Der er større viden uden for partierne end indenfor. Derfor må partierne være ydmyge, nysgerrige og opsøge den kvalificerende modsigelse fra borgere og eksperter i ind- og udland. Det gør vi nu, velvidende at stadigt flere mennesker i stadigt flere lande er nået frem til samme erkendelse: BNP er ikke længere et tilstrækkeligt svar på national succes og fremgang.

TILBAGEGANG

Udvikling i Alternativets BNP for Danmark (indeks 100=2002)

Figurene viser udviklingen på vores seks hovedindikatorer samt den nødvendige reduktion i drivhusgasudledning. Udgangspunktet for udregningen af denne reduktionssti er målet om 55 % drivhusgasreduktion i 2025 i forhold til 1990-niveau og 40 % i 2020. Som mål for biodiversitet bruges her som foreløbig indikator Danmarks Naturfredningsforening og WWFs Biodiversitetsbarometer. Det er indekseret til 2012 grundet manglende tidligere mål. Desuden har vi valgt ikke at medtage målene for 2014 og 2015, da det grafisk ville være en misrepræsentation af den virkelige udvikling – på grund af de lave antal mål var der fra 2012 til 2014 en stigning på 100 % i biodiversitetsmål med tilstrækkelig fremgang og fra 2015 til 2016 et fald på 100 %. Målet for livstilfredshed (World Happiness Report) er ligeledes, på grund af manglende sammenlignelige data fra før, indekseret til 2006. For livstilfredshed er der desuden ikke foretaget nogen måling i 2008. Da Danmarks Statistiks måling af tilfredshed med sociale relationer er et helt nyt mål, bruges ESS' mål for andel af befolkning med høj social interaktion som mål for kvaliteten af fællesskaber. Det definerer vi som andel af danskerne, der ser familie, venner og kollegaer én gang om ugen eller mere. Lighed måles ved S80/S20-raten. Endelig bruges Danmarks Statistiks opgørelse af antal beskæftigede som foreløbigt mål for meningsfuldt beskæftigede.